

Pouke pokušaja Sberbanke da dug Agrokoru naplati dionicama Sarajevskog kiseljaka

Piše: ERNAD METAJ

Ruski ambasador u Hrvatskoj Vladimir Azimov nedavno je u razgovoru za *Nacional* izjavio da nema niti jednog dokaza da Rusija vodi bilo kakav hibridni rat bilo gdje.

"Mi se u Hrvatskoj ne borimo ni protiv EU ni protiv SAD-a, niti vodimo energetski rat", odgovorio je na molbu da ocijeni izjavu hrvatskog premijera Andreja Plenkovića da se njegova zemlja našla u hibridnom ratu između ruskih i američkih interesa. Ambasador Azimov poručio je i da glavna tema razgovora ruskog predsjednika Vladimira Putina i hrvatske predsjednice nisu bili Agrokor i mogući pritisak da se zbog duga prema Sberbanki otvori prostor za snažniji ulazak Rusije na energetsko tržište Hrvatske.

Vlada prati

Ako bi se vjerovalo ovom iskušnom diplomati, onda nema razloga ni za zabrinutost u BiH da je eventualna meta novog geopolitičkog preslagivanja na Balkanu vođenog ekonomskim sredstvima. Profesor na ekonomskom fakultetu u Sarajevu Anto Domazet ne vidi mnogo toga spornog u činjenici da Sberbanka zbog neisplaćena potraživanja u Agrokoru želi ih naplatiti preuzimanjem dionica Sarajevskog kiseljaka.

"Sberbanka je povjerilac Agrokora i traži načine kako da naplati svoja potraživanja koja sada izgledaju teško naplativa. Novac nema boju - ne možete govoriti da postoji njen ekonomski interes kada ruska banka daje novac, a kada ta banka traži da joj se vrati posuđeni novac, govoriti o političkom pritisku", smatra Domazet.

Službeno, Sberbanka je finansijska institucija koja posluje po zakonitostima tržišta, ali je i većinski državna banka, a predsjednik uprave ove banke German Gref je Putinov prijatelj još iz vremena raspada SSSR-a, kada su zajedno radili u Lenjingradu. U bankarstvu je jedan od malobrojnih ljudi u koje Vladimir Putin ima povjerenja.



Procjene: Agrokor nije opasan za BiH?

Preslaže li novac g

Rusija koristi svaku priliku da vrati svoj utjecaj gdje je to moguće kako bi ponovo postala globalna sila. Ipak, njen utjecaj isključivo zavisi od Zapada, a možda bi i BiH mogla drugačije pogledati na to tržište od 140 miliona potrošača

Naši ključni vanjskopolitički ciljevi su usmjereni ka EU integracijama i NATO-u, čemu se Rusija otvoreno i snažno protivi

Bez obzira na to, ako je suditi prema odgovorima koje su *Dani* dobili od premijera FBiH Fadila Novalića, ni u Vladi nema previše zabrinutosti. Premijer Novalić je istakao kako odluke vezane za dionice Agrokorovih firmi-kćerki donose nadležni sudovi u koje ima puno povjerenje.

Prema njegovim riječima, Vlada od samog početka s nadležnim institucijama prati dešavanja u vezi s Agrokorom, a sve s ciljem zaštite odliva kapitala iz FBiH. S ciljem zaštite radnika

i dobavljača posebnom uredom u Agrokor je uveden Vladin povjerenik.

"Povjerenik će imati pravo pojačanog nadzora, neće se ipak miješati u poslovne odluke. Njegova prava su vezana za u Federaciji već postojeću zakonsku regulativu: Zakon o radu, Zakon o finansijskom poslovanju i Zakon o privrednim društvima. Nadzirat će on transakcije, pogotovo između povezanih osoba, izdavanje mjenica i jamstava, izdavanje hipoteka i prodaju dijelova imovine, nekretnina ili opreme. Kompanija može prodavati preduzeće ili njegove dijelove, ali Vlada zadržava pravo da taj novac, u skladu s federalnim zakonima, bude usmjeren prema radnicima, dobavljačima i državi", istakao je Novalić.

Za vlast je eventualni ulazak Sberbanke u vlasničku strukturu Sarajevskog kiseljaka samo jedan od rijetkih slučajeva značajnijeg prisustva ruskog kapitala u FBiH, što još nije zabrinjavajuće.



geopolitičke mape?

Putin i Kitarović:
O čemu su pričali
osim o Agrokoru?

"U slučaju bilo kakve neferutakmice na tržištu, brzo bi reagovale nadležne institucije, tako da imamo instrumente da sve eventualne probleme sprječimo na vrijeme", naveo je premijer.

Nisu to zavjere?

Profesor sa Fakulteta političkih nauka u Sarajevu Sead Turčalo ipak smatra da sa političkog aspekta Rusija koristi svaku priliku da se vrati u bilo koje područje gdje za to ima priliku, kako bi se opet pozicionirala kao globalna sila.

"Na području zapadnog Balkana ona to može raditi samo ukoliko joj Zapad to dozvoli. Crnogorski slučaj je pokazao da u prostoru gdje Zapad odluči da do kraja realizira nešto, Rusija nema prostor za djelovanje. Rusija se snažno protivila članstvu Crne Gore u NATO, ali je Zapad poslao simboličnu poruku da će se širiti gdje god politička elita postigne konzensus o tome, bez obzira na stav Rusije", smatra Turčalo.

Zato se, po njegovom mišljenju, trenutno umjesto geopolitičkom preslagivanju moći, može govoriti o intenzivnijem korištenju ruskih instrumenata ekonomskе moći, preko kojih bi ostvarili ili eksplorativali neku vrstu zamrznutog konflikta i tenzija koje imamo na Balkanu.

"Situacija oko Agrokora je dala Rusiji priliku da preko dvije banke koje su bliske Kremlju raspolaze s jednom milijardom eura za ovrtu, što joj daje mogućnost uticaja na kompaniju koja zapošljava u cijeloj regiji veliki broj ljudi i indirektno utiče na određen broj dobavljača", kaže profesor Turčalo.

Uključivanje američkih investitora u rješavanje slučaja Agrokor ukazuje na geopolitičku računicu. Obljetanje i Amerikanaca i Rusa oko uzdrmanog Agrokora je, prema nekim tvrdnjama, ilustracija pretvaranja jugoistoka Europe u središte globalnog geopolitičkog sudaranja najmoćnijih svjetskih igrača. U tom

sučeljavanju umjesto vojnih jedinica na poprište su isturene moćne finansijske postrojbe koje se u konačnici bore za geopolitičke ciljeve.

Stručnjak za geopolitiku i dekan Veleučilišta Vern Vlatko Cvrtila rekao je kako se u ovom konkretnom slučaju nikako ne može govoriti o teorijama zavjere.

"To nisu nikakve zavjere, to je nastavak rata drugim sredstvima. Stvaranjem utjecaja izvan politike, kroz gospodarstvo ili kroz neke druge sektore, utječe se na političke procese. Trenutno se u regiji vodi posrednički (proxy) rat kroz medijski, gospodarski i politički utjecaj", smatra Cvrtila.

U njemu se pobjeda ne ostvara u kratkom roku ili u jednoj borbi. Ekonomski sile nastoje stvoriti takve utjecaje da mogu mijenjati politike u čemu se nekad uspije, nekad ne.

"Nekad je dovoljno da jednom političkom figurom posve preokrenu stvari", mišljenja je Cvrtila.



Turčalo: Ruski uticaj limitiran Zapadom

Treba podsjetiti da su, osim u Agrokor, Amerikanci nedavno ušli na medijsku scenu i to na velika vrata. Tvrte United Group i KKR kupile su Novu TV. Jedan od čelnih ljudi KKR-a je David Petraeus, bivši šef CIA. Petraeus je trebao služiti i američkom predsjedniku Donaldu Trumpu i to kao savjetnik za nacionalnu sigurnost.

Ljubija ili Lukvac?

Na zapadnom Balkanu nisu u igri samo Rusija i SAD, tu su i Kina i Turska, a borba će prema procjenama stručnjaka trajati i dalje.

U suštini, ipak se ne treba zanemariti da Rusija svoju prisutnost u regiji širi već više od dva desetljeća. O ruskom utjecaju na prostoru srednje i istočne Europe govori i izvještaj Centra za strateške i međunarodne studije, u kojem se navodi da rусki utjecaj u srednjoj i istočnoj Europi ima dva aspekta: ekonomski i politički.

Prema ovoj studiji, ruski je utjecaj u ovim zemljama usmjeren prema važnim strateškim privrednim sektorima (energetski i sektor nekretnina, financije i mediji), ali i prema podrivanju demokratije i političkog sistema na način da potiču političke

podjele i pružaju potporu populistima, euroskepticima i političkim strankama nacionalističke orientacije, kao i "simpatizerima" Rusije.

Ruske investicije su na zapadni Balkan ozbiljno ušle 2013. godine u bankarski sektor regije. Uz povoljne kreditne aranžmane (Agrokor), Sberbank je znatno ojačala ruski utjecaj na Balkanu. Osim toga, ruske kompanije su sve prisutnije u petrohemiji, posebno u Srbiji i Republici Srpskoj.

Prema dobro obaviještenim izvorima, novcem Sberbanke planira se ulazak ruskih investitora u Rudnik boksita u Posušju. Rusi su navodno oko bacili i na mostarski Aluminijum kako bi ga snabdijevали nelegiranim aluminiјumom iz Rusije, ali i plinom preko terminala u Pločama.

Kontroverzni ruski biznismen Jevgenij Zотов prema kojem predsjednik RS-a Milorad Dodik nije ispunio obećanje o prodaji Rudnika Ljubija, sada bi želio preuzeti Kokšaru u Lukavcu. S obzirom na to da se koks koristi za proizvodnju željeza, Zотов i njegovi saradnici mogli bi indirektno kontrolisati rad najmanje dvije kompanije u Federaciji BiH - zeničke Željezare i lukavačkog GIKIL-a.



Novalić: Ruski kapital simboličan u BiH

Po mišljenju profesora Domazeta, globalizacija i regionalizacija su danas okvir u kome svaka zemlja osigurava svoju poziciju i konkurentnost na tržištu. Umjesto razglabanja o teorijama zavjere, europska suradnja u okviru EU koja je zasnovana na procesu pridruživanja, regionalna suradnja u okviru CEFTA i bilateralna suradnja sa velikim zemljama i tržištim u koje svakako spada Ruska Federacija, trebalo bi da budu područje aktivnih politika i strategija BiH i njegovih kompanija. Za državu ključno je ubrzati i produbiti reforme i strategije u nastupu na rusko tržište, a za kompanije razviti konkurenčnost na tom tržištu.

"A zašto ne bismo postavili stvari tako da se pitamo kako da Ruska Federacija postane naša meta u ekonomskim odnosima. To je ogromno tržište od 140 miliona stanovnika, veoma duboko segmentirano po potrebama i potrošačkim preferencijama na koje se može plasirati mnoštvo proizvoda i usluga iz BiH", smatra Domazet.

Hamo, puščaj plin!

Srbija koja ima bilateralni sporazum o slobodnoj trgovini sa Ruskom Federacijom, očekuje u ovoj godini izvoz u tu zemlju od oko milijardu dolara. Za profesora Domazeta to je znak da bh. kompanije mogu biti na tržištu Rusije posebno konkurenčne u proizvodnji roba široke potrošnje, od hrane, pića, tekstila, kože do namještaja i drugih proizvoda visoke dodane vrijednosti. A to pokreće rast zaposlenosti, dohotka, plaća i životnog standarda ljudi u BiH. Isti pristup vrijedi i u suradnji sa susjedima.

Medu onima koji u Rusiji ne vide opasnost, već šansu za razvoj BiH je profesor i šef katedre za međunarodno pravo i globalne političke studije u Beču Anis H. Bajraktarević. Njegov stav je da nisu Rusi sprječili BiH da formuliše spoljnu politiku, već Dejtonski mirovni sporazum.

"Rusija je priznala BiH bez rezerve, nije postavljala nikakve uvjete kod Dejtona. Nije dozvolila da se plin koristi kao sredstvo rata nikome na prostoru bivše Jugoslavije (a tu se posebno nisu dali uvući u pan-pravoslavnu priču). Sarajevu se stalno isporučivao gas, mada je plaćanje do dana današnjeg ostalo trajavoj i neuredno, a cijeli rat u golemim dugovima. Rusija je



Bajina Bašta: Hidroelektrana kao žeton za granice

i sama u previranjima i finansijskim teškoćama sredinom 90-ih platila sve sovjetske dugove koji su se odnosili na potraživanja BiH kompanija - galantno i 'bratski'. To su činjenice", kaže Bajraktarević.

Situacija s plinom, ali i politikom se u međuvremenu promjenila, smatra profesor Fakulteta političkih nauka Sead Turčalo. On ističe da je cijela regija u potpunosti ovisna o energetskim resursima koji dokaze iz Rusije, a to je izuzetno snažna poluga moći.

"Ja sam čak negdje čitao odluku Rusije da plati klirinški dug BiH jer je zapravo time stvorila instrument ucjenjivanja", govori Turčalo.

I pored toga, profesor Turčalo ne očekuje prekid snabdijevanja plinom, jer je u svijetu važan kredibilitet partnera u međusobnoj razmjeni. Po njegovom mišljenju, sada je dovoljno da Rusija posredno preko Srbije utiče na povećanje cijene, da bi efektom domina utjecala na poskupljenja i stvorila novu ekonomsku nestabilnost unutar države. Ekonomsku moć Rusija koristi i za ostvarenje političkih ciljeva preko BiH.

"Naši ključni vanjskopolitički ciljevi su usmjereni ka EU integracijama i NATO-u, čemu se Rusija otvoreno i snažno protivi. Ona deklarativno kaže da je za jedinstvenu BiH, a ustvari interes joj je samo da zadrži status quo. Svaki korak naprijed njoj je neprihvatljiv. Zato je ona za BiH utemeljenu na slovu Dejtona. Da sve institucije koje su uspostavljene kao bosanskohercegovačke ne treba da postoje. Cijela pozadina takvih poruka ne vodi unapređenju BiH", kaže Turčalo.

Po mišljenju premijera FBiH Fadila Novalića, većina evropskih država nabavlja plin od Rusije i neke druge zemlje, poput Poljske, u puno su gorem položaju od BiH, s obzirom na to da je kod njih puno veća potrošnja plina.

"Ipak, to ne dovodi do nekih značajnih poremećaja, jer stvar reguliše tržište. Jednostavno, Rusi žele svoj gas prodati, a zemlje kroz koje prolaze gasovodi žele biti pouzdan partner Russa, da ne govorim o pogodnostima koje dobijaju na račun tranzita gasa kroz svoje teritorije. Ova stvar za mene nije, dakle, ni na koji način problematična", smatra Novalić.

Šta se tiče snabdijevanja plinom, Vlada Federacije je svjesna da je diverzifikacija izvora



Bajraktarević: BiH može biti važna Rusiji

neophodna, zato smo još prije nekoliko mjeseci projekt izgradnje takozvane južne interkonekcije, dakle gasovoda Zenica - Travnik - Novi Travnik - Posušje - Zagvozd, proglašili strateškim projektom za Federaciju. Kroz ovaj gasovod želi se steći mogućnost snabdijevanja iz drugog pravca, a ne samo preko Srbije.

A gdje je Rudo?

Na negativnu ulogu Rusije na Balkanu, početkom novembra ukazao je i ukrajinski ambasador u Srbiji Oleksandr Aleksandrović. U razgovoru za *Balkansku istraživačku mrežu* Aleksandrović je kazao da Rusija koristi Srbiju da stvori haos i podstakne nove rataove na Balkanu.

"Putin ne mari za Srbiju... Predsjednik Rusije samo koristi Srbiju kao još jedan instrument za uništenje Evrope", rekao je ambasador Ukrajine u intervjuu za *BIRN*.

Trenutno BiH je pogodno tlo za globalne političke igre i zbog svog unutrašnjeg društvenog rascjepa, što posebno koriste susjedi prebacujući dio vlastitih problema preko granice. U BiH je potrebno definisati državni interes posebno u ekonomskoj sferi kako se ne bi deshalo da drugi koriste bogatstvo koje pripada BiH kao u slučaju hidrocentrala Bajina Bašta i Zvornik, ali i hidroakumulacije Buškog jezera. S te strane veoma važnom se čini reakcija načelnika Opštine Rudo Rate Rajaka, koji se glasno usprotivio

razmjeni teritorija sa Srbijom na način koji odgovara susjedima.

"Rudo bi izgubilo oko 1.500 stanovnika, izgubilo bi značajne infrastrukturne objekte koji tu postoje, od dionice regionalnog puta od hidropotencijala Lima, koji smo mogli koristiti i već imamo nekih samoinicijativnih ponuda za izgradnju hidrocentrala. Tu su najkvalitetnije poljoprivredne površine u dolini Lima u Ustibarskom i Miočkom polju, niz drugih infrastrukturnih objekata i sve bi to značajno devastiralo opština Rudo ako bi se na taj način jednostrano izvršila raspodjela teritorije", ističe Rajak.

To pokazuje i da BiH mora voditi proaktivniju vanjsku politiku i mijenjati način opažanja. Za profesora Bajraktarevića, diplomacija je kao tango, za dobar ples potrebna su dva posvećena plesača. Treba biti puno više proaktivnog, a manje čekati da se stvari "dogode".

U određenim stvarima BiH, prema njegovom mišljenju, može biti čak i važna Rusiji.

"Mi smo jedina slavenska država pored Rusije koja ustavno nije determinirana kao država jednog naroda. Rusija iznimno želi dobre odnose sa turkofonским i drugim muslimanima u svom susjedstvu, a i u zemlji. To seže sve do Ujgurije u Kini. BiH bi mogla da odigra iznimno važnu ulogu, i za Rusiju i za Kinu", smatra Bajraktarević.

Za to se mora oslanjati na znanje, a ne na iskaz poslušnosti u spoljnoj politici prema stvarnim ili zamišljenim kolonijalnim silama. ■

Rusi su navodno
oko bacili i
na mostarski
Aluminijum kako
bi ga snabdijevali
nelegiranim
aluminijumom iz
Rusije, ali i plinom
preko terminala
u Pločama